

Agenda QA-team ROSA

Woensdag 24 september, 14:30-16:30

1. **Opening, mededelingen, verslag en acties** – 10 minuten
 - Verslag van 10 juni 2025
2. **Staatsexamens revisited** – 5 minuten (Brian/Joeri)
3. **Standaarden en het Edustandaard-lagenmodel** – 20 minuten (Joeri)
4. **Update AMIGO-aanpak en gegevensmodellen in de ROSA en bij Edustandaard.nl** – 10 minuten (Remco)
5. **Aangepaste opzet en inhoud drivers en doelen** – 45 minuten (Remco en Brian)
6. **Update onderwijssemantiek** – 25 minuten (Brian)
 - A. Voortgang ROSA begrippenkader omzetten naar NL-SSB
 - B. Verkennen van een eigen FORA Begrippenkader
 - C. Adopteren basisbegrippen uit het NORA Begrippenkader
 - D. Omdopen Redactieteam ROSA Begrippenkader naar Werkgroep Onderwijssemantiek
7. **Werkvoorraadoverzicht en prioritering** – 5 minuten
8. **Rondvraag en afsluiting**

1. Opening, mededelingen, verslag en acties

Verslag is bijgevoegd. Op- en aanmerkingen welkom, die verwerken we nog om daarna het verslag als definitief te publiceren op Edustandaard.nl.

Openstaande acties:

Architectuurkaders:

- Aanpak voor ROSA-scans definiëren die rekening houdt met de iteraties van de ontwerpgebieden en andere architectuurkaders (Joeri en Remco).

Viewpoints:

- Uitwerken van expliciete viewpoint-specificaties voor de modellen van de IV-domeinen als eerste gaan oppakken. (Remco, Joeri).

Ketenprocessen:

- Onderzoeken of “Deelnemerbegeleiding” een aparte context is die we in de ROSA moeten gaan opnemen en wat daar dan onder verstaan wordt.

2. Staatsexamens revisited

Zie: <https://rosa.wikixl.nl/index.php/Staatsexamens>

Vorige keer is geconstateerd dat we de uitwerking van Staatsexamens weliswaar geen keteninrichtingsscenario's zijn maar eigenlijk een uitgewerkt voorbeeld van een aantal ketenprocesmodellen, maar dat we niettemin deze uitwerking wilde handhaven. De beschrijvende tekst bij het model is hierop aangepast. Er is echter een soort van klantreis aan toegevoegd die een beschrijving van de procesflow geeft vanuit het perspectief van een onderwijsdeelnemer.

Gevraagde reactie in QA-team:

- Voegt deze klantreis waarde toe aan de procesflow?
- Zo ja, klopt die inhoudelijk of zijn er nog suggesties tot aanscherping/verbetering?

3. Standaarden en het Edustandaard lagenmodel

- Zie Epic 22 - Overzicht standaarden en afspraken uitwerken in de ROSA (<https://rosa.wikixl.nl/index.php/Werkvoorraadoverzicht>)
- Zie: [https://rosa.wikixl.nl/index.php/Interoperabiliteit en het Edustandaard lagenmodel](https://rosa.wikixl.nl/index.php/Interoperabiliteit_en_het_Edustandaard_lagenmodel) en [https://rosa.wikixl.nl/index.php/Standaarden geplot op het Edustandaard Lagenmodel](https://rosa.wikixl.nl/index.php/Standaarden_geplot_op_het_Edustandaard_Lagenmodel)

Het onderdeel in de ROSA dat gaat over standaarden en afspraken is eerder al aangepast. Een update van standaarden geplot op een lagenmodel was nog daarin nog niet uitgevoerd. Oorspronkelijk hanteerden we een eigen weergave van een lagenmodel dat binnen de overheid in diverse vormen en gedaantes al langer in gebruik is. Dat lagenmodel hebben we ook toegepast tot nu toe in het onderwijs. Gestimuleerd door de wens om internationale standaarden inzichtelijk te maken in de ROSA en vice versa de in Nederland gehanteerde standaarden in een internationaal overzicht te kunnen opnemen (EduXS) is als oplossing naar voren gekomen om het lagenmodel te gaan enten op het lagenmodel van het European Interoperability Framework. Die slag is nu in de ROSA gemaakt, waarbij we niet alleen de bij Edustandaard geregistreerde standaarden op dat nieuwe lagenmodel (dat we Edustandaard Lagenmodel hebben gedoopt) hebben geplot ([https://rosa.wikixl.nl/index.php/Standaarden geplot op het Edustandaard Lagenmodel](https://rosa.wikixl.nl/index.php/Standaarden_geplot_op_het_Edustandaard_Lagenmodel)), maar ook de relatie tot EIF, de NORA en andere lagenmodellen hebben beschreven ([https://rosa.wikixl.nl/index.php/Interoperabiliteit en het Edustandaard lagenmodel](https://rosa.wikixl.nl/index.php/Interoperabiliteit_en_het_Edustandaard_lagenmodel)).

Gevraagde reactie in QA-team:

- Kunnen deze pagina's qua opzet, structuur en inhoud door de AR worden vastgesteld?
- Is Epic 22 hiermee afgerond en kan die worden afgesloten?

4. Update AMIGO-aanpak en gegevensmodellen in de ROSA en bij Edustandaard.nl

- Zie Epic 32 - ROSA conceptuele en gegevensmodellen publiceren (<https://rosa.wikixl.nl/index.php/Werkvoorraadoverzicht>)
- <https://www.edustandaard.nl/amigo/>
- <https://rosa.wikixl.nl/index.php/Onderwijssemantiek>

Vorige keer zijn de (voorgenomen) wijzigingen in zowel de AMIGO-aanpak als in de ROSA onder Onderwijssemantiek inhoudelijk gepresenteerd en besproken. Het QA-team kon zich vinden in die wijzigingen en heeft richting de AR het advies gegeven om ze daadwerkelijk op Edustandaard.nl en in de ROSA door te voeren. In een volgende bijeenkomst zou die uitwerking beoordeeld en vastgesteld worden.

Er staat een nieuwe versie van het AMIGO-methodiek document (v1.1.0) klaar naar aanleiding van het besluit van de AR van juni. Hierin zijn de door de AR besloten wijzigingen verwerkt en enkele actualisaties doorgevoerd.

Op hoofdlijnen zijn de belangrijkste aanpassingen in de nieuwe publicatie en in de ROSA:

Ad (a): Hoofdstuk 3 sluit aan op:

https://rosa.wikixl.nl/index.php/Interoperabiliteit_en_het_Edustandaard_lagenmodel#Opbouw_van_het_lagenmodel

Ad (b): Zie <https://docs.geostandaarden.nl/mim/mim/> i.h.b. paragraaf 1.6

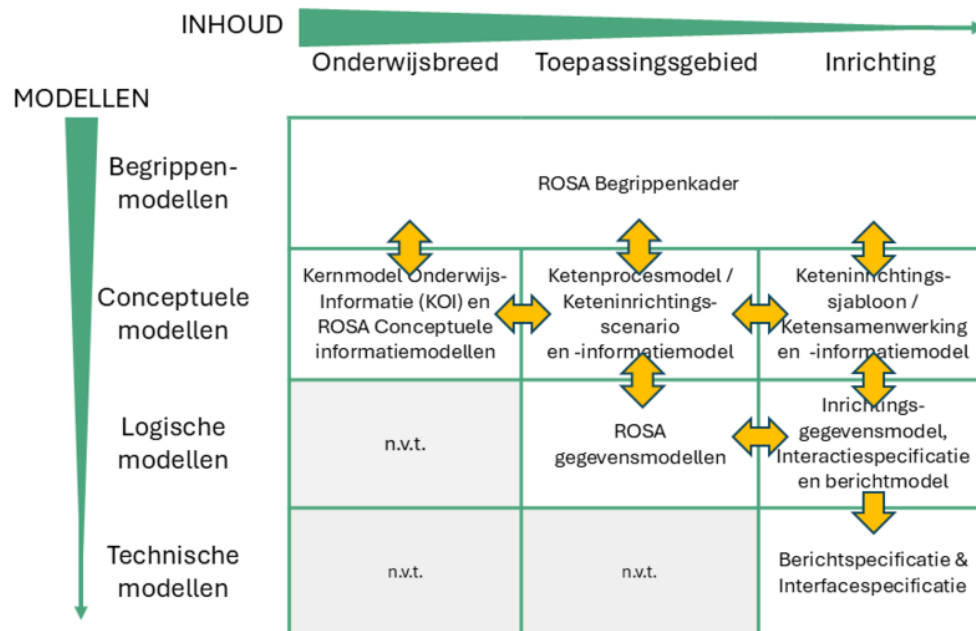
Ad (c): Deel II van het AMIGO-document is overgezet naar een keteninrichtingsscenario (zie https://rosa.wikixl.nl/index.php/Uitwisseling_leerlinggegevens_en_resultaatgegevens) als onderdeel van de ketenprocesmodellen en andere scenario's.

Ad (c): De beschrijving van de ROSA-gegevenscatalogus op

https://rosa.wikixl.nl/index.php/ROSA_Logische_gegevensmodellen is uitgebreid

Ad (c): De Modellenmatrix is bijgewerkt in het document en op

<https://rosa.wikixl.nl/index.php/Onderwijssemantiek>

Ad (d): De ROSA gegevensmodellen zijn in de ROSA gepubliceerd als onderdeel van het onderdeel Onderwijssemantiek (zie <https://rosa.wikixl.nl/index.php/Onderwijssemantiek>):

- https://rosa.wikixl.nl/index.php/ROSA_Logische_gegevensmodellen

Gevraagde reactie in QA-team:

- Zijn de wijzigingen akkoord en kan een positief advies richting de AR afgegeven worden om deze wijzigingen vast te stellen? Zowel de aangepaste ROSA pagina's als de nieuwe versie van de AMIGO-methodiek.
- Is Epic 22 hiermee afgerond en kan die worden afgesloten?

NB het aangepaste AMIGO-methodiek document zal na de AR gepubliceerd worden op Edustandaard.nl en de omliggende teksten op de site zullen aangepast/geactualiseerd worden.

5. Aangepaste opzet en inhoud drivers en doelen

Zie Epic 001-e - Uitwerken architectuurkaders: drivers en doelen

(<https://rosa.wikixl.nl/index.php/Werkvoorraadoverzicht>)

Zie document **Doelen - nieuwe beschrijvingen en attributen**

In het [ROSA metamodel](#) onderkennen we de Architectuurkaders. Naast Architectuurprincipes (generiek voor meerdere ontwerpgebieden), Ontwerpprincipes (gericht op een bepaald ontwerpgebied) en ontwerpkaders (gericht op scenario's binnen de IV-domeinen en ketendomeinen) bestaand die architectuurkaders ook uit Doelen en Drivers ([https://rosa.wikixl.nl/index.php/Drivers en doelen](https://rosa.wikixl.nl/index.php/Drivers_en_doelen)). Bij de eerste uitwerking van de ROSA hebben we die drivers overgenomen uit de voorgaande versie van de ROSA. Daarnaast hebben we de doelen enerzijds gebaseerd op de NORA kwaliteitsdoelen (<https://www.noraonline.nl/wiki/Kwaliteitsdoelen>) die geclusterd zijn per kernwaarden ([https://www.noraonline.nl/wiki/Kernwaarden van Dienstverlening](https://www.noraonline.nl/wiki/Kernwaarden_van_Dienstverlening)) en anderzijds aangevuld met 3 publieke waarden uit de waardenwijzer (<https://www.kennisnet.nl/tools/waardenwijzer/>) en die ook in kwaliteitsdoelen verder uitgewerkt. Bij de beschrijving van de kwaliteitsdoelen uit de NORA hebben we in die beschrijving de focus van overheidsdienstverlening aangepast naar ketensamenwerking. In de werkvoorraad hadden we gepland dit construct nog verder uit te werken en te completeren. Daarvoor is nu een eerste slag gemaakt en dit heeft geresulteerd in een aantal wijzigingen en in een aantal voorstellen die we in het QA-team willen bespreken en laten beoordelen. Het gaat om de volgende zaken:

1. Nieuwe drivers zijn toegevoegd (o.a. afgeleid uit de doelarchitecturen), te algemeen geformuleerde drivers zijn geschrapt. Uitgangspunt is dat de driver aan moet sluiten bij een actuele ontwikkeling (nieuwe wetgeving, beleidsdoel etc.) en dat er ook een bron moet zijn waarnaar verwezen kan worden (bijv. [Inclusief onderwijs](#)). Zie hiervoor tab 2 (Drivers) in het document **Doelen - nieuwe beschrijvingen en attributen**.
 - a. **Voorstel:** Overnemen van de aanpassingen en nieuwe drivers in de architectuurkaders (motivatie) van de ROSA
2. Sommige doelen hadden een nietszeggende beschrijving (bijv. duurzaamheid: De mate waarin duurzaamheid wordt gewaarborgd). Alle beschrijvingen zijn nu meer gebaseerd op de corresponderende kwaliteitsdoelen uit de NORA of die uit de Waardenwijzer. De focus is daarbij niet overheidsdienstverlening maar dienstverlening in het algemeen (zowel van private als publieke dienstverleners). Ketensamenwerking zien we als onderdeel van die dienstverlening. Dienstverleners kunnen hun diensten optimaliseren door om onderdelen samen te werken met andere dienstverleners door bijv. gegevens uit te wisselen conform standaarden en afspraken. Keten-/sectorvoorzieningen zijn onderdeel van diensten. Daarmee is de scope van de kernwaarden en kwaliteitsdoelen in de NORA redelijk makkelijk te vertalen naar de scope die deze kernwaarden en kwaliteitsdoelen hebben in de ROSA. De voorstellen voor de nieuwe beschrijvingen + toelichting staan in het document onder de tab Doelen: **Doelen - nieuwe beschrijvingen en attributen**.
 - a. **Voorstel 1:** Accorderen dat de scope van de kernwaarden en kwaliteitsdoelen de dienstverlening is van zowel publieke als private dienstverleners ipv alleen maar

ketensamenwerking. Diensten kunnen gebruikmaken van ketensamenwerkingen om zo de dienst te verbeteren waarmee ketensamenwerkingen onderdeel van de dienstverlening zijn en daarmee ook de kernwaarden en kwaliteitsdoelen van toepassing zijn. NB voor ketenpartners (waaronder dienstverleners) in een ketensamenwerking kunnen voor bepaalde doelen nog nadere zaken gelden die vaak in afspraken zullen worden vastgelegd.

- b. **Voorstel 2:** Accorderen van de nieuwe beschrijvingen (rekening houdend met het verwerken van verbetervoorstellen)
3. NORA kent kwaliteitsdoelen die geclusterd zijn per kernwaarden. Wij hanteren die indeling ook en hebben die aangevuld met 3 publieke waarden uit de waardenwijzer. Alleen hebben wij dit *doelen* genoemd.
 - a. **Voorstel:** Hanteer de term *kwaliteitsdoelen* ipv *doelen*
 - b. **Reden:** in projecten en bijvoorbeeld de sectorarchitectuur FOSA zijn ook specifieke doelen opgenomen maar dat zijn niet dezelfde doelen als de kwaliteitsdoelen, maar kunnen meer gezien worden als projectdoelen. Uiteraard is er een relatie tussen die twee maar om verwarring met andersoortige doelen te voorkomen stellen we voor de naamgeving in de ROSA preciezer te maken).
4. De kernwaarden zijn in de ROSA niet gedocumenteerd (het zijn visual groupings).
 - a. **Voorstel:** neem kernwaarden op als aparte entiteiten (Archimate-element: value) in de ROSA incl. beschrijving etc. (zie document ***Doelen - nieuwe beschrijvingen en attributen*** (tab Kernwaarden) waarin voorstellen hiervoor zijn uitgewerkt).
5. Er zijn 7 kwaliteitsdoelen van de NORA niet overgenomen plus 1 kernwaarde (*Doeltreffend*).
 - a. **Voorstel:** deze kernwaarde met zijn kwaliteitsdoelen wel overnemen (dit is in het document ***Doelen - nieuwe beschrijvingen en attributen*** als voorstel uitgewerkt in tab (Kwaliteits)doelen en tab Kernwaarden). Dan blijven we dicht bij het uitgangspunt aan dat we de NORA volgen maar dat we van uit het onderwijs daar nog kernwaarden en kwaliteitsdoelen aan toevoegen. Doen we dat niet dan moeten we in de ROSA gaan uitleggen waarom we afwijken van de NORA.
6. Vanuit de WaardenWijzer is de kernwaarde *Inclusief* toegevoegd. In de WaardenWijzer is Inclusief echter een kwaliteitsdoel dat valt onder de kernwaarde *Rechtvaardig*. De reden om Inclusief als kernwaarde te hanteren ligt in de bredere scope van Rechtvaardig. Rechtvaardig omvat nl. in de WaardenWijzer ook het kwaliteitsdoel *Integriteit*. Daar wordt onder verstaan: *Integriteit betekent onder meer dat wat er gebeurt in het onderwijs betrouwbaar, transparant en controleerbaar is, net zoals de data en de systemen die gebruikt worden. Integriteit betekent ook dat publieke middelen doelmatig worden besteed, met aandacht voor duurzaamheid, om recht te doen aan toekomstige generaties.* Eerder is geconstateerd dat de onderdelen die de WaardenWijzer onder Integriteit beschrijft zoals Duurzaam, Betrouwbaar, Transparant, Controleerbaar kwaliteitsdoelen zijn die al in de NORA zijn onderkend (onder andere kernwaarden).
 - a. **Voorstel:** De bestaande indeling behouden, maar in de toelichtende teksten dit wel nader toelichten.
7. De huidige view met alle kernwaarden en hun kwaliteitsdoelen naast elkaar afgebeeld en de drivers daarboven met Influence-relaties tussen kwaliteitsdoelen en drivers is op een scherm onleesbaar.

- a. **Voorstel:** maak per kernwaarde en zijn kwaliteitsdoelen een view met de relaties naar de relevante drivers. En maak per driver een view naar alle kernwaarden/kwaliteitsdoelen. Zie voor voorbeelden **Doelen - nieuwe beschrijvingen en attributen** onder de tab Mapping drivers-doelen.
(NB nu nog niet uitgewerkt maar dit zou ook zo gedaan kunnen worden voor de architectuurprincipes (<https://rosa.wikixl.nl/index.php/Architectuurprincipes>) in relatie tot de kernwaarden en kwaliteitsdoelen).
8. De teksten die nu op de wiki-pagina staan moeten aangepast worden en bepaalde keuzes nader toelichten. Dat is nu nog niet gebeurd.
 - a. **Voorstel:** teksten aanpassen en tegelijkertijd met alle vastgestelde wijzigingen opleveren om te reviewen

Gevraagde reactie in QA-team:

- Zijn de voorgestelde wijzigingen die enerzijds de opzet en anderzijds de inhoud betreffen akkoord (NB per voorstel kan anders besloten worden) en kunnen we de akkoord bevonden wijzigingen laten bekrachtigen in de AR? NB na die bekrachtiging zullen die wijzigingen in de ROSA worden doorgevoerd en in een volgende QA-team ter beoordeling terugkomen.
- Mist het QA-team drivers die ook relevant zijn om op te nemen in de ROSA?

6. Update onderwijssemantiek

Zie voor overzicht: <https://rosa.wikixl.nl/index.php/Onderwijssemantiek>

Onderwerpen:

- A. Voortgang ROSA begrippenkader omzetten naar NL-SSB
- B. Verkennen van een eigen FORA Begrippenkader
- C. Adopteren basisbegrippen uit het NORA Begrippenkader
- D. Omdopen Redactieteam ROSA Begrippenkader naar Werkgroep Onderwijssemantiek

Vorige keer is een update gegeven van een aantal lopende acties rondom de onderwijssemantiek en zijn ook een aantal voorstellen voor vervolgacties voorgelegd. Die laatste zijn met een positief advies bij de AR geagendeerd geweest die de voorstellen heeft bekrachtigd. Ook in de Standaardisatieraad is op hoofdlijnen het onderwerp Onderwijssemantiek geagendeerd geweest. Uit het verslag van juli 2025: *De Standaardisatieraad vindt dat er in principe harmonisatie moet plaatsvinden, omdat het onderdeel is van het DNA van de Standaardisatieraad. Daarnaast vindt de Standaardisatieraad dat de lopende business met de ontwikkeling van de architecturen en de AKA's en de referentiearchitecturen geen hinder mag ondervinden van deze ontwikkeling.*

Concrete invulling

Voor de toekomst betekent dit besluit dat dit project in een soort side-table plaatsvindt. De prioriteiten die in het stuk aangegeven zijn kunnen gevolgd worden. De Standaardisatieraad wil halfjaarlijks op de hoogte gehouden worden of er een versnelling of extra capaciteit nodig is als ergens tegenaan gelopen wordt. Op die manier wordt incrementeel aan een geharmoniseerd begrippenkader gebouwd vanuit de behoefte van de korte en middellange termijn. Uiteindelijk kom je dan tot een stelsel. Bas Kruiswijk en Marianne Mulder zullen de capaciteitsbelasting en focus van de harmonisatie bewaken.

Het gaat hier niet zozeer om een project maar om een aantal ontwikkelingen die bijdragen aan de door de SR onderschreven harmonisatie. *De prioriteiten uit het stuk* zijn de voorgenomen en voorgestelde

acties die ook in het QA-team en AR besproken zijn geworden. Daarmee kunnen we verder hiermee. Deze keer willen we in het QA-team enerzijds een update geven van de voortgang van bepaalde acties en anderzijds een advies vragen ten aanzien van de positionering van onderwijssemantiek binnen Edustandaard irt de ROSA.

Ad A - Voortgang ROSA begrippenkader omzetten naar NL-SSB

Het huidige ROSA Begrippenkader is qua structuur omgezet naar de overheidsstandaard NL-SBB. Je kunt dit zien op <https://rosa-begrippenkader.wikixl.nl/index.php/Hoofdpagina> wat de omgeving is van de begrippeneditor die we hiervoor in gebruik hebben genomen. Het is work-in-progress waar het Redactieteam nu mee bezig is. Deze omgeving is ook niet bedoeld voor publicatie, maar voor beheerders. De uiteindelijke publicatie zal in de ROSA wiki zelf gebeuren alsmede ook op Onderwijsbegrippen.nl (<https://onderwijsbegrippen.nl/nl/>) dat draait op het BegrippenXL platform, <https://www.begrippenxl.nl/nl/>. NB dit platform gaat de NL-SBB structuur ook hanteren in de weergave. Het NORA Begrippenkader wordt ook reeds vanuit een NL-SBB-editor ontsloten via dit platform.

Ad B - Verkennen van een eigen FORA Begrippenkader

De editor die we nu hanteren maakt het mogelijk om meerdere begrippenkaders te beheren. We gaan onderzoeken hoe we een FORA Begrippenkader kunnen inrichten dat begrippen adopteert uit het ROSA Begrippenkader en eigen domeinspecifieke begrippen (specifiek voor alleen het funderend onderwijs) daaraan toevoegt. En dit begrippenkader ontsluiten in de FORA wiki alsmede ook op onderwijsbegrippen.nl.

Ad C - Adopteren basisbegrippen uit het NORA Begrippenkader

Het onder A genoemde work-in-progress bevat onder meer een aanpassing (van de definitie, toelichting en andere attributen) van een groot aantal begrippen in het ROSA begrippenkader om die volledig in lijn te brengen met de Basisbegrippen uit het NORA Begrippenkader (<https://www.begrippenxl.nl/nora/nl/>). De uitkomst van deze aanpassing zal inhoudelijk de volgende keer voorgelegd worden aan het QA-team en daarna ter vaststelling in de AR. Van belang is dat we niet alleen basisbegrippen die we hadden in de ROSA aanpassen aan de NORA, maar ook begrippen die we in de ROSA hanteren en die basisbegrippen in de definitie gebruiken aanpassen om meer consistentie te verkrijgen. Het gaat dus om begrippen die al eerder waren vastgesteld maar die nu door deze actie opnieuw voorgesteld worden.

NB In het voorgaande NORA Begrippenkader waren veel van deze basisbegrippen ook al opgenomen maar werd onderkend vanuit onder meer de NORA Gebruikersraad dat die een stevige kwaliteitsupdate nodig hadden. Meer achtergrondinformatie over deze update is te vinden op https://www.noraonline.nl/wiki/NORA_Begrippenkader. Naast de Basisbegrippen gaat het NORA Begrippenkader ook begrippenkaders bevatten over Toegang (IAM), Gegevensuitwisseling, Gegevensmanagement etc. Als die beschikbaar komen zullen we ook daar het ROSA Begrippenkader op gaan scannen en aanpassen waar nodig.

Ad D - Omdopen [Redactieteam ROSA Begrippenkader](#) naar Werkgroep Onderwijssemantiek

De huidige naam van de werkgroep is enigszins misleidend. Het Redactieteam heeft nl. veel meer onder zijn hoede dan alleen het Begrippenkader. Ook KOI, review van conceptuele informatiemodellen en andere onderdelen die met semantiek en semantische interoperabiliteit te maken hebben worden behandeld in deze werkgroep. Voorstel is om de naam van deze werkgroep om te dopen naar de werkgroep Onderwijssemantiek die conform het Edustandaard Lagenmodel de focus heeft op de Informatielaag en de semantische interoperabiliteit (<https://rosa.wikixl.nl/index.php/Id-a7ec37c8596a4da193cfa71ef66e2841>). Hiermee is het ook voor betrokkenen bij Edustandaard duidelijker dat dit een generieke werkgroep is die past in het rijtje dat staat in de toelichting op

https://www.edustandaard.nl/standaard_werkgroepen/ nl. de werkgroep Edukoppeling (die gaat over de technische lagen: applicatielaag en IT-infrastructuurlaag), IBP en UBV (beveiliging en privacy), Toegang (IAM, Digitale identiteiten en deels H2M-interoperabiliteit) en Internationalisatie (focus op internationale en nationale ontwikkelingen).

Gevraagde reactie in QA-team:

- Kan het voorstel onder D als advies vanuit het QA-team geagendeerd worden in de AR om dit te bekrachtigen (en daarna ter vaststelling in de SR)?

7. Werkvoorraadoverzicht

Het werkvoorraadoverzicht staat op <https://rosa.wikixl.nl/index.php/Werkvoorraadoverzicht>.

Gevraagde reactie in QA-team:

- Zijn er aanpassingen in planning en/of prioritering nodig?